

KSZTAŁTOWANIE SIĘ DOMINACJI STRONNEJ.

Stronność, czyli lateralizacja ustala się już w połowie życia płodowego, a jednoznaczna dominacja prawej lub lewej strony ciała

powinna ustalić się jednoznacznie do 6 roku życia dziecka.

Wraz z ustaleniem się dominacji prawej strony ciała kształtuje się dominacja lewej półkuli mózgu, w przypadku dominacji lewej strony ciała – rolę nadrzędną będzie pełniła prawa półkula mózgowa.

Inaczej uczy się prawa półkula a inaczej lewa, ponieważ przygotowane są do pełnienia innych funkcji.

Lewa półkula:

›pracuje w sposób analityczny, np. różnicuje litery, zauważa w nich „ogonki, kreski”, układa informacje sekwencyjnie, tj. element po elemencie

›jest odpowiedzialna za odbiór czasu

›identyfikuje bodźce, kieruje się związkami logicznymi

›kieruje się pamięcią dotyczącą ogólnej wiedzy o świecie

›przetwarza bodźce znane

›odbiera i rozpoznaje dźwięki mowy

›przepracowuje materiał związany z czytaniem

›rozpoznaje rymy

›dokonuje złożonych operacji werbalnych

Prawa półkula:

›pracuje w sposób globalny, całościowy

›przetwarza bodźce nowe

›rozpoznając, kieruje się podobieństwem fizycznym „całego” bodźca, a nie jego elementów

›jest odpowiedzialna za analizę bodźców przestrzennych, w tym za rozpoznawanie twarzy

›przetwarza i przechowuje informacje matematyczne i muzyczne

›rozpozna je figury geometryczne

›rozpoznaje podstawowe cechy bodźca –kontur, barwa

›przetwarza informacje związane z emocjami -mimikę twarzy, gesty

›rozpozna je rzeczowniki w mianowniku

›identyfikuje i różnicuje samogłoski

›kontroluje kierunek czytania

›kontroluje intonacje, akcent i rytm mowy

›pozwala rozumieć kontekst wypowiedzi i metafory

Większość osób jest prawostronna, zatem częściej korzysta z półkuli lewej w procesie uczenia się.

**Zdecydowaną mniejszość stanowią osoby zorientowane
lewostronnie(lewa ręka, oko, ucho, noga)
i częściej korzystające z prawej półkuli mózgowej.**

Są oni w dużo trudniejszej sytuacji, kiedy muszą w sposób charakterystyczny dla lewej półkuli nauczyć się czytania, pisania, ortografii, czy matematyki.

**W trudnym położeniu znajdują się osoby, które mają lateralizację
skrzyżowaną, tzn. niektóre dominujące narządy są po prawej
stronie (np. ręka) , a niektóre –po lewej (np. oko).**

Wówczas trudno jest skoordynować działania ręki i oka.

Dziecko, które rozpoczyna naukę szkolną może mieć duże trudności w nauce, jeśli proces ustalania lateralizacji, nie został zakończony.

Trudności mogą się pojawić w następujących obszarach:

✂Czytanie

–nie tylko nauka czytania, ale również umiejętność czytania ze zrozumieniem to zadanie dla lewej półkuli mózgowej, która posiada umiejętność sekwencyjnego rozpoznawania liter, sylab i słów, a następnie składania ich w zdania i rozumienia ich znaczeń. Prawa półkula bazuje na wrażeniach całościowych, widzianych wcześniej strukturach lingwistycznych –patrzy na słowo i nie widzi poszczególnych liter, a jedynie całościowy obraz słowa, zatem może się mylić, ponieważ nie dostrzega szczegółów takich jak kropki i „ogonki”, np. zamiast słowa dom czyta się bom, albo zamiast słowa bąbel czyta się Babel.

Czytanie prawą półkulą powoduje, że fragmenty tekstu mogą być źle zrozumiane. Można jednak temu zaradzić –trzeba rozwijać językowe umiejętności lewej półkuli;

✂Ortografia i gramatyka

–są to zadania dla lewej półkuli mózgowej, gdy wykonuje je prawa półkula mózgowa, popełnia wiele błędów, przestawia litery, myli końcówki fleksyjne;

✂Pisanie

–to nie tylko umiejętność sekwencyjnego zapisu kolejnych liter, ale również określony sposób zapisu tekstu, przestrzeganie określonych zasad edycji

–są to również zadania sekwencyjne, czyli prawa półkula nie poradzi sobie z nimi tak dobrze jak lewa;

✂Zadania mate matematyczne

–część z nich jest przeznaczona dla lewej półkuli, a część dla prawej półkuli. Jeśli trzeba na zadanie spojrzeć całościowo, dostrzec schemat i wzajemne zależności, wówczas należy skorzystać z funkcji prawej półkuli. Z kolei lewa półkula mózgowa potrafi wyjaśnić słownie i poprzez kolejne operacje matematyczne sens rozumowania.

Czteroletnie dziecko z nieustaloną, skrzyżowaną lub lewostronną lateralizacją wymaga ćwiczeń stymulujących:

- ›kontynuowanie po śladzie i łączenie kropek
- ›labirynty
- ›nawlekanie koralików na sznurek, powtarzanie sekwencji kolorów na sznurku
- ›układanie historyjek obrazkowych, opowiadanie ich, a później opowiadanie ich bez patrzenia na obrazki
- ›układanie obrazków z części
- ›kolorowanie, rysowanie po śladach, rysowanie wzorów literopodobnych
- ›układanie od lewej do prawej i z góry na dół (np. klocków)

Lateralizację najlepiej określać w sytuacjach codziennych lub zabawowych, wykonując po 3 próby na każdy narząd, w następujący sposób:

Ręka:

- ›wkładanie koralików do butelki
- ›nawlekanie koralików
- ›sznurowanie

Oko:

- ›spoglądanie przez lunetę
- ›spoglądanie przez kalejdoskop
- ›zaglądanie do butelki

Ucho:

- ›słuchanie tykającego zegarka
- ›słuchanie grającej zabawki
- ›rozmowa przez telefon

Noga:

- ›kopanie piłki
- ›skakanie/stanie na jednym nodze wchodzenie po schodach

Oprac. na podstawie pozycji J. Cieszyńskiej, M. Korendo „Wczesna interwencja terapeutyczna”,
oraz artykułu M. Czarnowskiej „Prawy but na lewą nogę -funkcje półkul mózgowych”

Pozdrawiam,
Anna M. Zawisza